

PANNONHALMI SZENT BENEDEK

ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA

9090 Pannonhalma, Petőfi Sándor u. 27.

A gyermekvédelem intézményi szabályozása

A szabályzat három fő részre tagolódik. Az első részben a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátása, a második részben a gyermekvédelemi intézkedések kerültek rögzítésre. A harmadik rész a magyar gyermekvédelmi rendszer működése az online környezetben történő gyermek veszélyeztetés tükrében (az EMMI kiadványa).

I. rész: Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátása

A köznevelési törvény 69. § (2)/f szakasza alapján a köznevelési intézmény vezetője felel a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásáért.

A Gyermekvédelmi törvény 6. § (5)-(6) bekezdése kimondja:

„A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez.”

„A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen, továbbá hogy védelmet élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak és a pornográfia.

A gyermeki jogok sérelme esetén (amikor a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátló vagy akadályozó körülmények intézményi környezetben merülnek fel) a

tanulónak joga van a védelemre. Az intézmény a tanuló veszélyeztetettsége esetén vagy maga jár el, vagy a gyermekjóléti szolgáltatóhoz, gyámhatósághoz fordul a tanuló védelme érdekében.

A gyermekek ellátásának, védelmének elsődleges színtere a család. Ugyanakkor a gyermekek huzamos időt töltenek az iskolában, ezért ebbe a folyamatba az iskola is szervesen bekapcsolódik. Az iskola megelőző (prevenciós) és esetkezelő módon vesz részt a gyermekvédelemben. Az intézményben a gyermekvédelmi feladatokat a pedagógusok és az iskolavezetés látja el, de eseti jelleggel szorosán bevonja a szülőket a problémák kezelésébe, s ha szükséges, akkor a társszervekhez, hatóságokhoz fordul segítségért.

Intézményünkben a feladat ellátása háromlépcsős folyamatban történik:

- 1. lépcső: A feladat ellátása (prevenció, esetkezelés) az osztályfőnökök hatásköre. Ebben segítségükre van a védőnői szolgálat, továbbá a célzott tájékoztatók szervezése külső szakemberekkel. Munkájukat az iskolai szociális segítő is támogatja. Veszélyeztettség esetén jelzéssel élnek a gyermekvédelmi felelős, illetve az iskolavezetés felé.
- 2. lépcső: A gyermekvédelmi felelős intézményi szinten rendszeresen összesíti, vagy egyedi módon kezeli a problémákat, feladatokat, s azt az intézményvezetés felé közvetíti. Eseti megbízással képviseli az intézményt a gyermekvédelmi ügyekben.
- 3. lépcső: Az intézményvezető vagy megbízott helyettese koordinálja a feladatokat, s adott esetekben: intézkedik, döntéseket hoz, megkeresi a társszerveket, hatóságokat. Az ő felelőssége a jelzőrendszer működtetése.

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában segítségére van a tanulóknak, szülőknek és pedagógusoknak a gyermekvédelmi szolgálat által kiközvetített iskolai szociális segítő szakember, aki kétheti rendszerességgel minden fél részére elérhető módon jelen van az intézményben.

A fiatalokat érintő főbb problémátípusok, ahol az intézmény részéről szükségessé válhat a beavatkozás vagy a szakhatóságok értesítése.

Problémátípusok:

1. Konfliktusok az intézményben. Lelki vagy testi agresszió.
2. Konfliktusok a családban, amely kivetül a tanuló iskolai helyzetére is.
3. Egészségkárosító vagy tudatmódosító szerek használata (alkohol, dohányzás, drog).
4. Veszélyeztetettség (bántalmazás, megfélemlítés, egészségügyi problémák, anyagi állapot).

A tanulók vagy szüleiik bármely gyermekjogi sérelem esetén az osztályfőnökhöz vagy az iskolavezetéshez közvetlenül is fordulhatnak szóban vagy írásban, de kérhetik az iskolai szociális segítő közvetítő támogatását is. A szóbeli bejelentésről a bejelentést fogadónak írásos feljegyzést kell készítenie.

Az iskolavezetés és az osztályfőnökök fogadó órája az intézményi honlapon elérhetőek. Ugyanitt elérhető az iskolai szociális segítő időbeosztása, iskolánkban történő tartózkodási ideje is.

II. rész: Gyermekvédelmi intézkedések

A gyermekbántalmazás megelőzésére, illetve a veszélyeztetettség feltárására, kezelésére az intézmény fenntartója valamennyi általa fenntartott intézményt érintően intézkedéseket foganatosított. Védelmi Bizottságot hozott létre. A fenntartó képviselőjében a főapát az alábbiakban szabályozta a védelmi bizottság munkájának alapelveit:

1. Amennyiben a főapátság valamely intézményében bántalmazás vagy visszaélés gyanúja merül fel, annak, akinek ilyen gyanú a tudomására jutott, a főapáthoz vagy az ilyen esetek kivizsgálására felállított védelmi bizottság (a továbbiakban: bizottság) valamely tagjához kell fordulnia. Ha a gyanú segítő, bizalmi beszélgetésben merül fel, azon kell lenni, hogy a sértett mielőbb szakszerű segítséget kérjen, és eljusson oda, hogy vagy maga jelezze, vagy hatalmazzon fel mást, hogy jelezze az esetet a főapátnak vagy a bizottság valamely tagjának. A főapát és a bizottság minden bejelentésről kölcsönösen értesítik egymást.
2. Ha a gyanú nem minden kétséget kizáróan alaptalan, a főapát vizsgálatot indít, amelyet a bizottság végez. A bizottság meghallgatja a sértettet és lehetőség szerint az ügy minden részletét felkutatja és megvizsgálja. A bizottság a sértettnek civil (büntetőjogi) jogsegélyt ad, továbbá pszichológiai tanácsadást vagy terápiát kínál fel. Igény szerint a bizottság további szakértőket vonhat be (kommunikációs szakértő, gyermekpszichológus).

A vizsgálat megindításáról és eredményéről a bizottság tájékoztatja a terheltet. Indokolt esetben megfelelő azonnali óvintézkedések megtételét kezdeményezi a főapátnál a visszaélés megszüntetése és a hasonló esetek megelőzése érdekében. A

vizsgálat eredménye alapján a bizottság mérlegeli a feljelentési kötelezettség kérdését, és javaslatot tesz a főapátnak.

3. Amennyiben a terhelt egyházi személy, a hatályos jogszabályok szerint a főapát az ügy iratait megküldi Rómába a Hittani Kongregációnak. Az eljárás egyházi jogi része a továbbiakban a Hittani Kongregáció hatáskörébe tartozik.
4. Az eljárás állásáról a sértettet a bizottság az ügymenetnek megfelelően tájékoztatja. Az eljárás során az eljárás minden résztvevője megismerheti a rá vonatkozó információkat, de más konkrét ügyről nem tájékoztat.
5. A bizottság – az ügy résztvevőinek a személyiségi jogait őrizve – más érintetteket is tájékoztathat (intézményi munkatársak, a szerzetesközösség, további érintettek).
6. A bizottság – a dokumentálás kötelezettsége miatt - a panaszról feljegyzést készít, melyet a bejelentő is és a bizottsági tagok is aláírnak. Az aláírás által válik hivatalossá a bejelentés. A feljegyzés nem tartalmazhat tiltó kötelezettségeket a bejelentő számára.
7. Az eljárás során a bizottság, vagy az erre felkért közreműködők, szakemberek igyekeznek a terheltet abba az irányba vezetni, hogy a terhelt teljes mértékben vállalja felelősségét. Amikor az elkövetővel a vádakát ismertetik, az az előírásoknak megfelelően úgy történjen, hogy a sértettek védelme maximálisan érvényesüljön.
8. Az elkövetővel folytatott beszélgetés után célszerű a pszichológus szakértőnek a pszichés státuszt rögzíteni. A bejelentő esetében a szavahihetőség vizsgálata az alaptalan vádaskodás megelőzését szolgálja.
9. Célszerű a bizottságba pszichológust/pszichiátert bevonni, a segítő beszélgetés érdekében, valamint a retraumatizáció elkerülése céljából. Lehetőség szerint a bizottság együttesen legyen jelen a meghallgatásnál, melynek helyét célszerű rugalmasan kezelni a sértett vagy sértettek érdekében

III. rész: A MAGYAR GYERMEKVÉDELMI RENDSZER MŰKÖDÉSE AZ ONLINE KÖRNYEZETBEN TÖRTENŐ GYERMEKVESZÉLYEZTETÉS TÚKRÉBEN

A magyar gyermekjóléti, gyermekvédelmi, gyámügyi szabályozás törvényi alapja a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.), mely végrehajtási rendeleteivel –elsősorban a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Gyer.) –kiegészülve szabályozza a gyermek veszélyeztetettségét megelőzni, megakadályozni, illetve kezelni hivatott intézményi rendszer működését és az ennek során felmerülő feladatait. A Gyvt. 6. § (5)-(6) bekezdése kimondja:

„A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez.”

„A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen, továbbá hogy védelmet élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak és a pornográfia.”

A Gyvt. 5. § n) pontja szerint pedig veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. A fentiek szerint deklarált gyermeki jogok sérelme esetén e meghatározás egyértelműen alkalmazható azokra a helyzetekre is, amikor a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátló vagy akadályozó körülmények online környezetben merülnek fel. Így a gyermek veszélyeztetettsége esetén, ha az az információs ártalommal összefüggésben áll fenn, a gyermekjóléti szolgáltató és a gyámhatóság az általános szabályok szerint járhat el a gyermek védelme érdekében.

Gyermekvédelmi jelzőrendszer

A magyar gyermekvédelmi rendszer „első lépcsője” a –települési szinten működő – gyermekjóléti szolgáltató által koordinált működésű ún. jelzőrendszer, melynek a Gyvt. 17. § (1) bekezdése értelmében részei:

- az egészségügyi szolgáltatókat nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a háziorvos, a házi gyermekorvos,
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók,
- a köznevelési intézmények,
- a rendőrség,
- az ügyészség,
- a bíróság,
- a pártfogó felügyelői szolgálat,
- az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,

- az egyesületek, az alapítványok és az egyházi jogi személyek,
- a munkaügyi hatóság,
- a javítóintézet,
- a gyermekjogi képviselő, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal,
- az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv.

Ezen intézmények és személyek – melyek körében a gyermekek legszélesebb körével való, legkiterjedtebb kapcsolatunk miatt különösen a köznevelési intézmények, a gyermekek napközbeni ellátását végző szolgáltatók (pl. bölcsőde, családi napközi) és az egészségügyi szolgáltatást nyújtók felelősségét tartjuk kiemelendőnek – kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál, illetve hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel egyébként bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet.

Megjegyzendő, hogy a jelzőrendszer 2016-2017 folyamán négy szintűvé alakult, melyből két szint 2016. január 1-jétől kialakításra került:

Helyi szinten – a család-és gyermekjóléti szolgálat feladata a helyi gyermekvédelmi jelzőrendszer szervezése, az együttműködési formák kialakítása, működtetése, dokumentálása. A feladatra nevesítve lett jelzőrendszeri felelős, aki a területről érkező jelzéseket heti rendszerességgel lejelenti a járási család-és gyermekjóléti központ jelzőrendszeri tanácsadója felé. Helyi szinten történik az esetkonferenciák szervezése, összehívása a járási szint jelzőrendszeri tanácsadója részvételével.

Járási szinten – a család-és gyermekjóléti központ folyamatos szakmai háttérrel biztosít a települési szinten dolgozó családgondozóknak, jelzőrendszeri felelősöknek, fogadja jelzéseiket, problémáikat. A járási jelzőrendszeri tanácsadó feladata a települési szintű jelzőrendszerek működésének segítése, szakmai támogatása. A település családgondozóinak, jelzőrendszeri felelőseinek jelzőrendszeri munkáját koordinálja, feladata a településekre szervezett esetkonferenciák, szakmaközi megbeszélések, éves szakmai tanácskozás szervezésében való részvétel, az azokon való részvétel.

2017. január 1-jétől továbbá:

Megyei szinten-a gyermekvédelmi észlelő-és jelzőrendszer keretében a helyi és járási szint mellett a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalok számára is feladat került meghatározásra a jelzőrendszer jogszabályban meghatározott működésének elősegítése érdekében. A fővárosi és megyei kormányhivatal támogatást nyújt a gyermekvédelmi jelzőrendszer működése kapcsán létrejött problémák, nehézségek, kezeléséhez, a Gyvt. 17. §-ában meghatározott gyermekvédelmi észlelő-és jelző rendszer tagjainak, továbbá a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtóknak.

Országos szinten – Országos módszertani feladatellátás és országos gyermekvédelmi jelzőrendszeri hívószám működtetése. Az állam fenntartói feladatainak ellátása körében gondoskodik a jelzőrendszer hatékony működésének fejlesztéséről, mely tevékenység ellátására a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságot jelöli ki. Feladat a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékony működésének országos szakmai támogatása, fejlesztése, képzések kidolgozása és megszervezése, szabályozási és módosítási javaslatok megfogalmazása az ágazati irányítás felé. A jelzőrendszeri működés támogatása és a gyermek veszélyeztetettségét jelző bejelentések fogadása érdekében 2017. január 1-től országosan egységes gyermekvédelmi jelzőrendszeri hívószám működtetése került nevesítésre a Gyvt.-ben.

Gyermekjóléti szolgáltatás

A fenti struktúra megléte mellett a veszélyeztetettséget észlelő személyek és szervek számára elsősorban a települési család-és gyermekjóléti szolgáltató, illetve a járási család-és gyermekjóléti központ felé történő jelzés megtétele javasolt a közvetlen elérhetőség okán.

A gyermekjóléti szolgáltatás a Gyvt. 39. § (1)-(2) bekezdéseiből következően olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A gyermekjóléti szolgáltatás feladata –többek között –a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése érdekében a gyermeki jogokról és a gyermek fejlődését biztosító támogatásokról való tájékoztatás, a támogatásokhoz való hozzájutás segítése, a családtervezési, a pszichológiai, a nevelési, az egészségügyi, a mentálhigiénés és a

káros szenvedélyek megelőzését célzó tanácsadás vagy az ezekhez való hozzájutás megszervezése.

Védelembe vétel

Amennyiben a fentiek szerinti feladatokat biztosító, önkéntesen igénybe vehető alapellátása gyermek veszélyeztetettségét (a gyermek, ill. szülője együttműködésének hiányában) nem tudja megszüntetni–de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható–, a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi. A védelembe vétel keretében a gyámhatóság a következő szabályokat írhatja elő a gyermek, ill. szülője számára, melyek több esetben az online környezetben előforduló veszélyeztetettség kezelésében is relevánsak lehetnek:

- kötelezi a szülőt, hogy folyamatosan vegye igénybe a gyermekek napközbeni ellátását, a gyermekek átmeneti gondozását, az Nktv. hatálya alá tartozó iskolaotthonos nevelést-oktatást, illetve kollégiumi ellátást,
- kötelezi a szülőt, hogy gyermekével keressen fel valamely családvédelemmel foglalkozó személyt vagy szervezetet,
- kötelezi a szülőt arra, hogy gyermeke vegye igénybe az egészségügyi szolgáltatásokat,
- kezdeményezi a háziorvosnál – súlyos veszélyeztetettség esetén bármely orvosnál – a betegsége, illetve szenvedélybetegsége következtében állandóan vagy időszakosan kóros elmeállapotú szülő, illetve a gyermekkel együtt élő más hozzátartozó orvosi vizsgálatát,
- intézkedik – az illetékes szervek bevonásával – a gyermek egészségét veszélyeztető körülmények megszüntetéséről,
- magatartási szabályokat állapít meg a gyermek számára a kifogásolt magatartás megszüntetése érdekében,
- figyelmezteti a szülőt helytelen életvezetésének, magatartásának következményére, és felszólítja annak megváltoztatására,
- kötelezheti a szülőt és a gyermeket, illetve felkérheti a konfliktusban érintett más személyt arra, hogy a nevelési-oktatási intézményben előforduló erőszak miatt kialakult helyzet vagy más súlyos konfliktushelyzet kezelése érdekében jelenjen meg iskolapszichológusi vizsgálaton, illetve vegye igénybe a konfliktuskezelést segítő

szolgáltatást. A gyámhatóság a védelembé vétel mellett feljelentést tesz a gyermek sérelmére elkövetett, tudomására jutott bűncselekmény gyanúja esetén.

Nevelésbe vétel

A gyermek gyermekvédelmi szakellátásba helyezésére – ideiglenes hatályú elhelyezésére, nevelésbe vételére, vagyis családjából való kiemelésével otthont nyújtó ellátásának és törvényes képviselőjének biztosítására – a fentiek tükrében abban az esetben kerül sor, ha veszélyeztetettségét sem a gyermekjóléti alapellátás keretében, sem a védelembé vétellel előírt szabályokkal nem sikerült megszüntetni.

A családjából kiemelt gyermeket elsősorban, a 12 év alatti gyermeket főszabály szerint nevelőszülőnél kell elhelyezni. A nevelőszülőnél vagy a gyermekotthonban elhelyezett gyermekek valamennyien gyermekvédelmi gyám gyámsága alatt állnak, aki előmozdítja a kiskorúak megfelelő ellátását, nevelését, gondoskodik az iskolába történő beíratásáról, a szükséges egészségügyi ellátás igénybe vételéről. A gyámhatóság rendszeres időközönként felülvizsgálja a nevelésbe vétel fenntartásának szükségességét, a gyermek hazagondozásának lehetőségét, ennek hiányában –kisebb életkorú gyermekek esetén –az örökbefogadás előmozdításának lehetőségét.

Összegzés

Összegezve: A gyermekek védelmét szolgáló fentebb bemutatott rendszerben dolgozó gyermekjóléti és gyermekvédelmi szakemberek, a gyermekvédelmi észlelő-és jelzőrendszer tagjai és a szülők/gyámok valamennyien találkozhatnak a gyermekek online térben való veszélyeztetettségével, melynek észlelése esetén jelzési kötelezettségük áll fenn.

A III. fejezetet készítette: Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális Ügyekért és Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztály